

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1306/2022. számú ügyben
(Előzmény: AJB-3591/2021. számú ügy)

Támogatott lakhatásban élő fogyatékos személy bántalmazása körülményeinek
vizsgálata

Előadó: dr. Kozicz Ágnes

Érintett szerv: Bács-Kiskun Megyei „Bárka” Integrált Szociális Intézmény, Csillagfürt
Lakócentrum

2022.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1306/2022. számú ügyben**

1. Az eljárás megindítása, előzmények

Beadványozó a Bács-Kiskun Megyei „Bárka” Integrált Szociális Intézmény (a továbbiakban: Intézmény), Csillagfürt Lakócentrumában (a továbbiakban: Lakóotthon, telephely) élő testvére, egyben gondokoltja ügyében fordult hozzám beadvánnyal, kérelmezve a Lakóotthon munkatársainak a testvérével való bánásmód vizsgálatát.

Tekintettel arra, hogy a feladat- és hatáskörömet szabályozó 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (3) bekezdése értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény (a továbbiakban: CRPD) végrehajtásának segítésére, védelmére és ellenőrzésére, a panaszbeadvány nyomán az Ajbt. 18. § (1) bekezdése, valamint a 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A vizsgálat eredményes befejezése érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdése alapján tájékoztatást kértem az Intézmény vezetőjétől.

2. Érintett alkotmányos jogok és alapelvek

- *A nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangja* [Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”];
- *Az emberi méltósághoz való jog* [Alaptörvény II. cikk] „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”];
- *Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdításának elve* [Alaptörvény XV. cikk (1)-(2)-(5) bekezdés „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
- *A fogyatékkal élő személyek kiemelt védelme* [Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés] „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

3. Alkalmazott jogszabályok

- A fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette a 2007. évi XCII. törvény; a továbbiakban: CRPD)

- A szerződések jogáról szóló Bécsi szerződés (Magyarországon kihirdette a 1987. évi 12. törvényerejű rendelet)
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.)
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.)
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: SzCsM rendelet)
- Az Országos Fogyatékosügyi Programról (2015-2025.) szóló 15/2015. (IV. 7.) OGY határozat (a továbbiakban: OFP)

4. Panaszbeadvány

A beadvány szerint az ügyben érintett ellátott személy Down szindrómával született, közép súlyos értelmi fogyatékos, cselekvőképességét teljesen korlátozó gondnokság alatt áll, kirendelt gondnoka a testvére. A gondnokolt 2018. január 3-án költözött be a Lakóotthonba.

A beadványozó megírta, hogy a Lakóotthon munkatársainak többsége nagy odaadással végzi a munkáját, testvére kedveli őket, szeretettel beszél róluk. Panaszos hetente beszél telefonon testvérével, havonta látogatja és kb. 2 havonta hazaviszi pár napra, illetve az ünnepeket együtt töltik. A gondnok *2019 nyarán* értesült első alkalommal arról, hogy testvérével büntetésből munkát végeztek: testvére elmondása alapján kiküldték a kertbe gyomlálni a tűző napon, annak ellenére, hogy sem alkatilag, sem egészségileg nem alkalmas erre a munkára. Az esetet panaszos egyeztetette a Lakóotthon vezetőjével, és egyetértettek abban, hogy testvérénél csak pozitív megerősítéssel lehet eredményt elérni, büntetéssel nem. *A vezető fokozott odafigyelésről biztosította panaszost, így nem tartotta szükségesnek tovább vizsgálni az ügyet.*

A beadvány szerint *2021. március 9-én* a Szolgáltató Központban az egyik fejlesztő foglalkozás ideje alatt – míg a Lakóotthon lakói táncpróbán vettek részt –, eddig tisztázatlan körülmények között panaszos testvérenek, elmondása szerint, felügyelet nélkül gyomlálnia kellett esős, hideg időben. Panaszos testvére a Központtól engedély nélkül távozott és visszament a Lakóotthonba, ahol a beadványozó szerint megalázó módon felelősségre vonták. Panaszos sérelmezi, hogy a Szolgáltató Központ és a Lakóotthon közötti utat testvére egyedül tette meg, kísérő nélkül, a történekről nem értesítették, pedig megítélése szerint testvére veszélyben volt, hiszen a legalapvetőbb közlekedési szabályokat nem ismeri, közúton egyedül sosem közlekedett. Véltetően az esős, hideg időjárás miatt felfázott és csak két hetes antibiotikum kúra hatására javult az állapota. Kifogásolja az azóta is ismétlődő „munkaterápiát” is, hiszen az intézmény szakmai programja egyértelműen rögzíti, hogy milyen kritériumok alapján lehet munkát végeztetni a lakókkal, amelyek között nem szerepel a büntetésből történő munkavégzés, viszont követelmény az egészségügyi alkalmasság. A helyzet tisztázása érdekében több alkalommal is kereste a Lakóotthon vezetőjét, sokadik megkeresésére a későbbi tájékoztatásról értesítette panaszost 2021. április 7-én.

Időközben panaszos a testvérétől tudomást szerzett arról, hogy a szóbeli bántalmazást vagy a munkával történő büntetést – ami rendszeresen előfordul – mindig ugyanaz a két személy követi el, illetve a foglalkozásvezető azt közölte testvérével, hogy eltávolítja a Lakóotthonból, mert „árulkodik” a gondnokának. A beadványozó sérelmezi, hogy ez a bánásmód alkalmas arra, hogy fogyatékossgal élő testvérét megfélemlítse és bizonytalanságban tartsa. Próbálta elérni a Lakóotthon vezetőjét ez ügyben is, a

panaszbeadványa benyújtásáig azonban sikertelenül; panaszos nem kapott lehetőséget a körülmények megnyugtató tisztázására.

Panaszos számára aggodalomra ad okot továbbá, hogy a járványhelyzet miatt elrendelt látogatási tilalom feloldását követően 2020 júniusában tett látogatás alkalmával azt tapasztalta, hogy a falakról hullik a vakolat, vizesedés, felázás, „salétromosodás” nyomait látta az épületben. Panaszos mindezt jelezte a Lakóotthon vezetőjének, és egyúttal afelől érdeklődött, hogy az ügy kivizsgálását kinél kell kérelmeznie, ugyanis az épületet 5 évvel ezelőtt vették használatba, és a gyors állagromlás okát mielőbb fel kellene tárni, különös tekintettel arra is, hogy a kialakult körülmények a lakók egészségi állapotát is veszélyeztetik. A panaszos a Lakóotthon vezetőjétől az ügyben tett intézkedésekről azóta sem kapott visszajelzést.

5. A megállapított tényállás

5.1. Az Intézmény vezetőjének válasza

Megkeresésemre az Intézmény vezetője vizsgálatot folytatott a panaszbeadványban jelzett körülmények kivizsgálása céljából és meghallgatta a gondnokolt személyt, a gondnokát és a telephely vezetőjét. Az Intézmény vezetőjének válaszát a megkeresésben feltett kérdéseim sorrendjében részletezem:

5.1.2. A telephely vezetője milyen intézkedéseket tett panaszos testvérének munkavégzésre való kötelezésével kapcsolatos jelzéseinek kivizsgálása céljából?

A kalocsai lakóotthonok telephelyvezetője a gondnok közösségi üzenetküldő alkalmazáson keresztül tett panasz alapján *az érintett munkatársakat meghallgatta és arról 2021. március 11-i dátummal feljegyzést készített.* A meghallgatások alapján az érintett munkatársakat tájékoztatta a panaszról, szóban figyelmeztette őket, hogy a helytelen viselkedési módtól a jövőben tartózkodjanak; az eset ismétlődése esetén vizsgálatot fog elrendelni.

A vizsgálati jegyzőkönyv *2021. május 10-i dátummal készült.* A vizsgálati jegyzőkönyv szerint a telephelyvezető az ügyben ismét meghallgatta az érintett munkatársakat, 2021. május 6-án pedig panaszos testvérét is, aki ekkor elmondta, hogy nincsenek problémái és szeret a foglalkoztatóba járni.

A telephelyvezető 2021. június 23-i vizsgálati összegzése szerint *a meghallgatások alapján a verbális bántalmazás valóban többször megtörtént, és a vizsgált eset óta is több alkalommal előfordult.* Két munkatársukat a 2019 nyarán előforduló esetet követően és a 2021 márciusában megtörtént panaszbejelentés után szintén szóbeli figyelmeztetésben részesítette a telephelyvezető. Az intézményvezető nem tartotta megnyugtatónak a telephelyvezető vizsgálatát és annak eredményét, ezért egy különálló, intézményvezetői vizsgálatot rendelt el az ügyben.

5.1.2. A telephely vezetője miért nem adott lehetőséget a panaszos számára a körülmények tisztázására?

Az Intézmény vezetőjének vizsgálata során tett meghallgatás alkalmával a telephelyvezető elmondta, hogy a személyes ügyintézés és az ügy megvizsgálásának elhúzódását a járványhelyzet kialakulása, és az ennek következtében megnövekedett intézményi többletfeladatok okozták.

5.1.3. Mi indokolta panaszos testvérének munkavégzésre való kötelezését?

Az Intézményvezető által folytatott vizsgálat során nem igazolódott, hogy a gondnokolt személlyel a foglalkoztatóban büntetésből végeztek volna munkát. Panaszos testvére a szolgáltatási tervében megfogalmazott célok mentén szocioterápiás foglalkoztatásban vesz részt, amelynek pénzbeli jutalmazása történik.

5.1.4. Mi az Intézményvezető Asszony álláspontja a munkavégzés büntetésként való alkalmazásáról és a lakók szóbeli bántalmazásáról?

Az Intézményvezető szociális szakemberként szakmai hitvallásának és az Intézmény által nyújtott szolgáltatás alappilléreinek tartja a mindenkit egyenlő mértékben megillető emberi méltóságot. Ennek kapcsán kiemelte, hogy a nagy ellátotti létszámmal működő intézmények kiváltási programjával lehetőség nyílik a jogszabályokban megfogalmazott és társadalmi célként kitűzött, a fogyatékos személyek jogainak személyközpontú biztosítására, ezáltal esélyegyenlőségének, önálló életvitelének és a társadalmi életben való aktív részvételének előmozdítására. Ezért fontos szakmai törekvés az intézményekben nyújtott szolgáltatás magas színvonalon történő megvalósítása. Mindezekre is tekintettel az ellátott személyek szóbeli bántalmazása, megfélemlítése, illetve a bántalmazás bármely formája (szóbeli, fizikai, kapcsolati, szexuális) álláspontja szerint nem megengedhető.

A munkavégzés büntetésként való alkalmazása sem megengedhető. A szocioterápiás tevékenységet, a foglalkozásokat, illetve a munkaterápiát nem lehet fenyítő eszközként, valamint büntetésként alkalmazni, az ugyanis ellentétes ezen szakmai tevékenységnek a lényegével, amely a társas kapcsolatok dinamikájára építve a szociális tanulás és a kreatív önmegvalósítás elősegítése; egy tanulási folyamat, amely partnerségre, folyamatosságra, fokozatosságra épít és célja a szociális készségek fejlesztése. Amennyiben a bántalmazás bármely fajtájának gyanúja felmerül, azonnali kivizsgálást és jogkövetkezményeket (munkajogi, büntetőjogi) von maga után.

5.1.5. Panaszos testvére miért nem vehetett részt 2021. március 9-én a tánc foglalkozáson?

Az Intézményvezető által lefolytatott vizsgálat során meghallgatott, panasszal érintett két foglalkoztatás szervező nyilatkozata szerint panaszos testvérének nem tetszett a március 15. alkalmából összeállított program, ezért nem szívesen vett részt a próbán, ugyanis nem szereti a néptáncot. A foglalkoztatás szervező munkatárs panaszos testvére kérését a foglalkozás megkezdése előtt továbbította a felkészülést koordináló, a foglalkoztatást vezető munkatársnak, aki úgy ítélte meg, hogy abban az esetben engedélyezheti a panaszos testvére távollétét a próbáról, ha számára más feladatot ad, ezért megkérte őt, hogy az udvaron gyomláljon. Döntését azzal indokolta, amennyiben egy ellátott személynek megengedi, hogy ne vegyen részt a foglalkozáson és a műsorban, akkor az a többiek részvételi szándékára negatív hatással lesz, és többen nem akarnak majd részt venni a műsorban.

5.1.6. A tánc foglalkozás alatt hol kellett tartózkodnia panaszos testvérének, miként biztosították a felügyeletét?

A panasszal érintett két foglalkoztatás szervező nyilatkozata szerint a próba idején panaszos testvére a foglalkoztató udvarán tartózkodott, amely kerítéssel körbekerített, zárt udvar az utcára nyíló kiskapuval, amely mindig nyitva van. Egybehangzóan elmondták – elismerve

szakmai mulasztásukat –, hogy panaszos testvére próba alatti felügyeletét nem biztosították folyamatosan, hanem időszakosan 5-10 percenként „néztek rá”, és motivációképpen megdicsérték az elvégzett munkafeladatot.

5.1.7. Milyen intézkedéseket tettek a lakóépület panaszos által is jelzett állagromlásának megakadályozása és a lakók egészségi állapotának védelme érdekében?

A támogatott lakhatás épületeit 2016. év elején vették használatba. Az átadást követő második évben egy nagy vihar következtében az épület teljesen felázott, a szennyvíz visszafolyt. A káreseményt követően a szakmai team megvizsgálta az épületet és közbeszerzési eljárás keretein belül a szennyvízelvezető rendszeren a visszacsapó-szelepet építettek be. A javítási, karbantartási, állag-helyreállítási munkálatok megkezdődtek. Az épület belső tereiben, a lakószobákban a parkettát kicserélték, kifestették.

A következő években ismét tapasztalható volt a falak állagromlása, salétromossága. A festés garanciális javítása a járványhelyzet miatt nem volt lehetséges, a támogatott lakhatás szakmai létszámnormái pedig csupán 1 fő sofőr-karbantartó munkakört engedélyeznek. A feladat összetett tevékenységnek minősült – több ingatlan felügyeletét kellett biztosítani –, a szükséges munkakörben foglalkoztatott munkatárs 2019. szeptemberben felmondott. Az állás betöltésére volt jelentkező, de valószínűsíthetően a feladat nagysága és az alacsony bér következtében nem vállalták a munkakört.

Az Intézmény kiskunhalasi székhelyén és a tompai telephelyén foglalkoztatott karbantartó munkatársak 2021 májusától a járványügyi korlátozások feloldását követően megkezdtek a lakócentrum és az épület fürdőszobáinak felújítását, újrafugázását. A szakemberek véleménye alapján a falak felázását és salétrom kialakulását a rossz minőségű burkolás okozhatta. A festési-javítási munkálatok megkezdését 2021. augusztus hónapra tervezték. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Bács-Kiskun Megyei Kirendeltségének (a továbbiakban: Kirendeltség) megküldött éves intézményi szakmai beszámolóban a tárgyi feltételekre vonatkozó fejezeteiben minden alkalommal feltüntették a támogatott lakhatás alig 4-5 éves épületeinek állapotát. Az Intézmény 3 településen, 11 telephelyen lát el fogyatékossgal, illetve pszichoszociális fogyatékossgal élő embereket. Az épületek karbantartása rendszeresen, a költségvetés lehetőségeihez mérten történik. A támogatott lakhatás épületeinek teljes körű felújítását, az intézményi költségvetési nehézségek a válaszádig nem tették lehetővé.

6. A vizsgálat megállapításai

6.1. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. A törvény 18. § (1) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási vagy *közszolgáltatást végző szerv*, hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt 18.§ (2) bekezdés a) pontja rögzíti, hogy közszolgáltatást végző szerv – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv.

A Fot. 4. § fb) pontja értelmében *közszolgáltatás az állam által fenntartott intézmény által nyújtott szociális ellátás*, így az ellátást biztosító szociális bentlakásos intézmények közszolgáltatást végző szervnek minősülnek a vizsgálati jogosultságom tekintetében.

Az Ajbt. 1. § (3) bekezdése leszögezi továbbá, hogy az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásának segítésére, védelmére és ellenőrzésére. *A preventív alapjogvédelemre is hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat* alapján az alapvető jogok biztosa a mandátuma keretei között marad akkor, amikor az alapjogi aspektusú vizsgálathoz nélkülözhetetlen módon, eljárása keretében, a konkrét alapjogsérelmek és ezen alapuló panaszok megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozást, feltérképezi és jelzi a jogalkotásért felelős szervek irányába a felmerülő aggályokat.

6.2. Az alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésének, 70/A. § (1) bekezdésének és 70/F. § (1) és (2) bekezdésének szövegével, akkor abból az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, az emberi méltósághoz való jog, az egyenlő bánásmód követelménye, tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, amely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind az azt követően hozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. Kiemelendő emellett, hogy az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése külön is tartalmazza, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

6.2.1. Az emberi méltósághoz való jog

Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírói gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit.¹

6.2.2. A fogyatékossgal élő személyek védelme

Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a *fogyatékossgal élőket*. Az Alaptörvény tehát az időseket és a fogyatékossgal élőket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi fogyatékossg) okán sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat*: az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően, súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. Az alkotmánybírói esetjog

¹ 64/1991. (XII. 17.) AB határozat

szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: e körben mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

6.2.3. A hátrányos megkülönböztetés tilalma, a fogyatékossgal élők védelme

Az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése tartalmazza a diszkrimináció tilalmát, mely szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése továbbá előírja, hogy Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti, a XV. cikk (5) bekezdése emellett külön is kiemeli, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékossgal élőket.

A két évtizedes, töretlen, az Alaptörvény fenti rendelkezése alapján továbbra is irányadónak tekinthető alkotmánybírósgai gyakorlat rögzíti, hogy a *hátrányos megkülönböztetés tilalma* arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultsásgok és kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. A megkülönböztetés alkotmányossága tekintetében az Alkotmánybírósg két mércét alkalmazott. Az alkotmányos alapjogok tekintetében megvalósuló egyenlőtlen bánásmód esetén annak alkotmányossága az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján ítéltető meg. Bár az Alkotmány – ahogyan az Alaptörvény is – szövegszerűen csak az alapvető jogok tekintetében tiltotta a hátrányos megkülönböztetést, az Alkotmánybírósg szerint e tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre.

Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a *fogyatékossgal élőket*. Az Alaptörvény tehát az időseket és a fogyatékossgal élőket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlen ségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlen ség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonsásgok (pl. életkor, betegség, testi fogyatékossg) okán sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat*: az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően, súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. Az alkotmánybírósgai esetjog szerint az állam szabadsásgot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az

esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: e körben mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

6.2.4. A nemzetközi emberi jogi kötelezettségek érvényesítése

Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése értelmében Magyarországnak a nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítania kell a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját, jelen esetben azt, hogy a magyar jogi szabályozás megfeleljen az Egyezmény által felállított és a Bizottság által jelzett kötelezettségeknek. Ebbe nemcsak az tartozik bele értelemszerűen, hogy a jogrendszerben nem maradhatnak olyan szabályok, amelyek nem egyeztethetőek össze az Egyezmény rendelkezéseivel, hanem az is, hogy ahol szükséges, ott a jogalkotó érdemi és hatékony lépéseket tegyen a hiányzó szabályozás megalkotása érdekében. Az Egyezmény 4. cikke értelmében általános kötelezettségek körébe tartoznak a következők

1. A részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, a fogyatékossg alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a részes államok vállalják, hogy:

a) meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést a jelen Egyezményben foglalt jogok végrehajtása érdekében;

b) megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében;

c) figyelembe veszik a fogyatékossgal élő személyek emberi jogainak védelmét és előmozdítását valamennyi politika és program során;

d) tartózkodnak minden olyan cselekedetben és gyakorlatban való részvételtől, amely nem összeegyeztethető a jelen Egyezménnyel, és biztosítják, hogy a hatóságok és közintézmények a jelen Egyezménnyel összhangban tevékenykedjenek;

e) minden megfelelő intézkedést meghoznak bármely személy, intézmény vagy magánvállalkozás által a fogyatékossg alapján történő hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében;

2. Tekintettel a gazdasági, társadalmi és kulturális jogokra minden részes állam vállalja, hogy a rendelkezésre álló erőforrásai felső határáig, és, szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében, intézkedéseket tesz e jogok teljes megvalósításának fokozatosan történő elérése érdekében, fenntartás nélkül, a nemzetközi joggal összhangban, a jelen Egyezményben foglalt kötelezettségek haladéktalan alkalmazására.

4. A jelen Egyezményben semmi nem értelmezhető úgy, mint ami befolyásolja a részes állam jogának, vagy az adott részes állam vonatkozásában hatályos nemzetközi jognak a fogyatékossgal élő személyek jogainak hatékonyabb szabályozását biztosító rendelkezéseit. A jelen Egyezményben részes államok joga, szerződésai, szabályozása vagy szokásai által elismert, vagy tartalmazott emberi jogok és alapvető szabadságok nem korlátozhatók vagy csorbíthatók arra hivatkozással, hogy a jelen Egyezmény az adott jogokat, vagy szabadságokat nem, vagy csak kisebb mértékben ismeri el.

A szerződések jogáról szóló Bécsi szerződés² 31. cikke értelmében a szerződést jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint valamint *tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni*. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény 1. cikke értelmében *az Egyezmény célja* valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, *és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása*. Az Egyezmény alapelvei között elsőként említi továbbá, hogy *a fogyatékossgal élő személyeket is megilleti a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét*.³ Ebből következően a jelentés tartalmában az emberi méltóság alapjogi védelmének primátusából vezeti le a fogyatékossgal élő személyeket megillető további és felhívott alapjogok érvényesülésének problémáit.

Mindehhez kapcsolódóan szeretném kiemelni, hogy a fogyatékossgtudomány szakértői szerint paradigmaváltást jelent az Egyezmény elfogadása. Nagy előrelépést jelentett a fogyatékossgal élő személyek jogainak orvosi szemléletéről a szociális szemléletre való áttérés, azonban ezt követte *az újabb lépés: az emberi jogi megközelítés alapján való gondolkodás*. Az emberi jogi szemlélet lényege az inkluzív (az alany autonómiájának a szociális közegben való érvényesülése) és szubsztanciális (lényegi, a fogyatékos embert, mint az emberi jogok alanyát, és nem tárgyát szem előtt tartó) gondolkodásmód.⁴

Az ombudsman alkalmas arra, hogy a maga semleges és kiegyensúlyozó, közvetítő szerepével, illetve a kizárólag az alapjogvédelemre fókuszáló tevékenységével, az ENSZ nemzeti emberi jogi intézményeként valós tartalmat adjon a CRPD-ben foglaltaknak. Annak az Egyezménynek, amely korszakalkotó módon – a nemzetközi emberi jogi standardoknak is megfelelően – további előrelépéseket generál a fogyatékossgal élő emberek alapvető emberi jogainak érvényesülésében.

6.3. Az ügy érdeme tekintetében

6.3.1. A megalázó bánásmód és a büntetés tilalma

A CRPD 3. cikke az alapelvek között rögzíti *a fogyatékos személy veleszületett méltóságát, az egyéni autonómia tiszteletét, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét*; a fogyatékossgal élő személyek különbözőségének tiszteletét és elfogadásukat, az emberi sokszínűség, valamint az emberiség részeként. CRPD 15. cikke *mindenkivel szemben megtiltja a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés alkalmazását*.

Az Alaptörvény II. cikke kimondja *az emberi méltóság sérthetlenségét*. Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése értelmében *senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani*.

² Magyarországon kihirdette a 1987. évi 12. törvényerejű rendelet

³ ENSZ Egyezmény 3. cikk a) pont

⁴ Theresia Degener, az ENSZ Fogyatékosügyi Bizottságának alelnöke, az ENSZ Egyezmény kidolgozásának aktív résztvevője; 2013. január, Trier, Academy of European Law

A Fot. preambuluma deklarálja, hogy *a fogyatékos emberek a társadalom egyenlő méltóságú, egyenrangú tagjai*, akik a mindenkit megillető jogokkal és lehetőségekkel csak jelentős nehézségek árán vagy egyáltalán nem képesek élni.

Az OFP az Önrendelkezés alapelvénél hangsúlyozza, hogy az intézményrendszer és a társadalom közreműködése ne a fogyatékos emberek helyett történő döntésekre és tevékenységekre irányuljon, hanem arra, hogy *a fogyatékos személyek ezeket maguk gyakorolhassák emberi méltóságuk megőrzése mellett*.

A Szocvtv. 75. § (9) bekezdése értelmében a támogatott lakhatásra a bentlakásos intézményekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a törvényben meghatározott speciális előírásokra és meghatározott kivételekre is figyelemmel. E rendelkezés alapján *a támogatott lakhatásban élő fogyatékos személyek alkotmányos jogait maradéktalanul és teljeskörűen tiszteletben kell tartani, különös figyelemmel az élethez, emberi méltósághoz, a testi épséghez, a testi-lelki egészséghez való jogra.*⁵

A fenti jogszabályok rendelkezései egyértelműen rögzítik, hogy *a fogyatékossgal élő személyek emberi méltósága – másokkal azonos alapon – sérthetetlen; a megalázó bánásmód és a büntetés tilalma* mind a CRPD, mind pedig az Alaptörvény deklarációja alapján a fogyatékos személyek vonatkozásában is érvényes.

A vizsgálat feltárta, hogy *panaszos 2019 nyarán fordult először* a Lakóotthon telephelyvezetőjéhez a testvérével kapcsolatos bánásmód ügyében munkabüntetés kapcsán. A telephelyvezető vizsgálatot nem folytatott ekkor az ügyben, a megbeszélés alapján *a jövőbeni fokozott odafigyelést* megfelelő intézkedésnek tartotta mind a telephelyvezető, mind pedig panaszos az eset ismétlődésének megelőzésére.

A későbbi eset kapcsán tartott – a telephelyvezetői vizsgálatról külön folytatott – Intézményvezetői vizsgálat megerősítette, hogy 2021. március 9-én panaszos fogyatékossgal élő testvére *nem vett részt a táncpróbán, helyette a foglalkoztató udvarán gyomlált, az állandó felügyeletét pedig nem biztosították a foglalkoztatást tartó munkatársak*. Így történhetett meg, hogy panaszos testvére elhagyta a foglalkoztató területét és – kíséret nélkül, közút mentén közlekedve – egyedül tért vissza a Lakóotthonba. A beadvány szerint panaszos testvére – az elmondása alapján – büntetésből nem vehetett részt a táncpróbán, és ahelyett gyomlálnia kellett. Az Intézményvezetői vizsgálat során tett munkatársi nyilatkozatok szerint azonban panaszos testvére nem akart részt venni a foglalkozáson, ezért találtak számára más elfoglaltságot (gyomlálás), és nem büntetésként alkalmazták azt. Az Intézményvezetői tájékoztatás nem tért ki arra, hogy panaszost, mint gondnokot miért nem értesítették a panaszos testvérének engedély nélküli távozásának esetéről. A kapott tájékoztatás a gyomlálás körülményeire (esős, hideg időjárás), és arra sem tért ki, hogy ezt követően panaszos testvére megbetegedett (felfázott), és két hetes antibiotikum kúra kezelésre szorult.

A telephelyvezető – a panaszosnak első ízben márciusban tett jelzése alapján – 2021-ben folytatott vizsgálata igazolta *a panaszos testvérének több alkalommal történt, ismétlődő verbális bántalmazását*, aminek következtében az érintett munkatársakat szóban figyelmeztette a sérelmezett magatartástól való tartózkodásra.

⁵ Szocvtv. 94/E. § (4) bekezdés

A fentiek alapján megállapítom, hogy panaszos fogyatékossgal élő testvérének az ismétlődő verbális bántalmazása, és a tánc foglalkozás idején állandó, körültekintő felügyeletének elmulasztása az érintett személy vonatkozásában a minden embert egyenlő mértékben megillető emberi méltóságához való joggal, az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben visszásságot okozott, továbbá nem felelt meg a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségeknek sem.

A gyomlálás büntetésként való alkalmazásával kapcsolatban a fentiekben részletezett, egymásnak ellentmondó nyilatkozatokat tárt fel a vizsgálatom. Tekintettel arra, hogy a feladat- és hatáskörömet meghatározó Ajbt. nem teszi számomra lehetővé olyan alakszerű bizonyítási eljárás folytatását, mint amely hatósági, bírósági eljárás során lehetséges, a gyomlálás, mint büntetés alkalmazásával kapcsolatosan alapvető joggal összefüggő visszásságra vonatkozó megállapítást nem teszek.

Felhívom ugyanakkor a figyelmet arra, hogy panaszos fogyatékossgal élő testvére az ismétlődő verbális bántalmazások következtében a gyomlálást büntetésként is megélhette, függetlenül a foglalkoztatást tartó munkatársak szándékától. Ebből következően javaslom, a foglalkoztatást tartó munkatársak az aktuális foglalkoztatások megválasztásánál valamennyi körülmény figyelembevételével járjanak el.

A Szocvtv. 94/E. § (14) bekezdése értelmében *az intézményvezető tizenöt napon belül köteles a panasztevőt írásban értesíteni a panasz kivizsgálásának eredményéről.* A törvényi előírásnak a telephelyvezető a következők szerint nem tett eleget határidőben: a telephelyvezető 2021. március 10-i dátummal készített feljegyzést az ügyben érintett munkatársak meghallgatásáról; 2021. május 6-án panaszos testvérét hallgatták meg; 2021. május 10-i keltezéssel vizsgálati jegyzőkönyv készült az ügyben érintett munkatársak ismételt meghallgatásáról. 2021. június 23-án kelt azon vizsgálati összegzés, amely a verbális bántalmazást megállapította. A kapott tájékoztatás szerint az intézményvezető a telephelyvezetőnek a fentiekben részletezett – több, mint 3 hónapig folytatott – vizsgálatát nem tartotta megnyugtatónak, így különálló, intézményvezetői vizsgálatot rendelt el az ügyben. A munkabüntetés körülményeiről az intézményvezetői vizsgálat alapján kaptam tájékoztatást.

A panaszos – a sérelmezett bánásmóddal kapcsolatos – jelzéseinek telephelyvezetői vizsgálata elhúzódását – a kapott tájékoztatás szerint – a járványhelyzet kialakulása és az azzal kapcsolatos megnövekedett intézményi feladatok okozták. Ugyanakkor vitathatatlan tény, hogy a járványhelyzet rendkívüli terhet ró a szociális ellátórendszerre, azonban álláspontom szerint az alapvető érdek- és jogvédelmi mechanizmusok – így a Szocvtv.-ben rögzített panaszvizsgálati eljárás és annak 15 napos határideje – a járványhelyzetben, mint rendkívüli helyzetben fokozott jelentőséggel bírnak. Amint azt több ombudsmani vizsgálat is feltárta a járvány okozta rendkívüli helyzetben megsokszorozódik az alacsonyabb érdekérvényesítő képességgel rendelkező fogyatékos személyekkel kapcsolatos alapjogsérelmek bekövetkezésének az esélye. A törvényi határidő garantálja a sérelmezett körülmények effektív vizsgálatát, a szükséges és adekvát intézkedések kezdeményezését.

Elismerésre méltó a szociális szférában dolgozók munkája a járványhelyzet idején megnövekedett feladatok és kihívások vonatkozásában. *Ugyanakkor a fentiek alapján megállapítom, hogy a panaszosnak – a testvére verbális bántalmazására és a vele szemben*

alkalmazott munkabüntetéssel kapcsolatos – panaszának a jogszabályban rögzített határidő figyelmen kívül hagyásával végzett vizsgálata a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményével, az érintett fogyatékossgal élő személy vonatkozásában pedig a minden embert egyenlő mértékben megillető emberi méltósághoz való joggal, az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben okozott visszásságot, továbbá nem felelt meg a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségeknek sem.

6.3.2. A Lakóotthon lakóépületének állagromlása vonatkozásában

A Lakóotthon épületének állagromlásával kapcsolatban a vizsgálatom feltárta, hogy az épületet 2016-ban vették használatba a lakók. Az átvételt követő 2. évben egy nagy vihar következtében az épület talapzata felázott, a szennyvíz visszafolyt. A helyreállítási munkálatok megkezdődtek a káreseményt követően, azonban a következő években a falak állagromlása, salétromossága ismét tapasztalható volt; ez utóbbit jelezte panaszos 2020 júniusában tett látogatása után a telephely vezetőjének. 2021-ben további helyreállítási munkálatokat (festés, fürdőszobák újrafugázása) terveztek végrehajtani. A kapott tájékoztatás szerint a munkálatok mielőbbi és teljes körű elvégzését egyrészt a szakemberhiány, másrészt pedig a költségvetési nehézségek hátráltatták. Az Intézmény vezetője kitért arra is, hogy a Kirendeltségnek megküldött éves szakmai intézményi beszámolóban minden alkalommal feltüntették a Lakóotthonok állapotát.

A Szocvtv. 75. § és az 1/2000. (I.7.) SzCsM rendelet 110/A. §-110/I. § szakaszai határozzák meg a támogatott lakhatás szolgáltatás személyi, tárgyi, szakmai feltételeit, amelyek biztosítása a fenntartó feladata. Álláspontom szerint ezen fenntartói feladatkörbe tartozik az adott esetben károsodott tárgyi feltételek – így az ügyben érintett lakóépület – állagának megfelelő és teljes körű helyreállítása, az egészségkárosító körülmények elhárítása, a lakóépületben élő fogyatékos személyek és az ott foglalkoztatott munkatársak egészségi állapotának megóvása céljából.

Az ügyben, a felázással érintett károsodott Lakóépület helyreállítása a kapott tájékoztatás szerint már a káresemény után megkezdődött, az állagromlás ismételt megjelenését követően a helyreállítási munkálatokat a szakember és a költségvetési fedezet hiánya hátráltatta, további részleges felújítását 2021-re tervezték. *Mindezekre is tekintettel az az időszak azonban, amíg a károsodott lakóépületet állapotának teljes körű és megfelelő helyreállítása nem történt meg, az ott élő fogyatékossgal élő személyek vonatkozásában a minden embert egyenlő mértékben megillető emberi méltósághoz való joggal, az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben visszásságot okozott, továbbá nem felelt meg a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségeknek sem.*

7. Összegzés

Támogatott lakhatás szolgáltatás keretében lakóotthonban élő fogyatékos személy testvére egyben gondnoka beadványa alapján vizsgáltam a panaszos testvérével való verbális bántalmazás megtörténtét és vele szemben munkabüntetés alkalmazását, a támogatott lakhatás lakóépületének állagmegóvását jelentő helyreállítás elhúzódását, valamint a panaszosnak az ezekre vonatkozó jelzései kivizsgálása elhúzódásának okát.

Vizsgálatom az Intézményvezetőtől kapott tájékoztatás alapján feltárta, hogy panaszos testvérét egyes munkatársak ismétlődően bántalmazták szóban, és a tánc foglalkozás idején az állandó, körültekintő felügyeletét nem biztosították; ez a bánásmód az érintett fogyatékos személy emberi méltósága vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságot okozott. A kerti munka (gyomlálás) büntetesként való alkalmazásával kapcsolatos nyilatkozatok közötti ellentmondás vonatkozásában a feladat- és hatáskörömet meghatározó Ajbt. nem teszi számomra lehetővé alakszerű bizonyítási eljárás folytatását, így a munkabüntetéssel kapcsolatban alapvető joggal összefüggő visszásságra vonatkozó megállapítást nem tettem.

A telephelyvezető a jogszabályban meghatározott 15 napos határidőt jelentősen túllépve több, mint 3 hónap alatt vizsgálta ki panaszosnak a testvére verbális bántalmazásával, a munkabüntetéssel kapcsolatos jelzéseit, amely a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményével vonatkozásában okozott alapvető joggal összefüggő visszásságot.

Elismerve a szociális szférában dolgozók helytállását a járványhelyzetben megnövekedett többletfeladataik vonatkozásában hangsúlyozom, hogy az érintett fogyatékosággal élő személyek vonatkozásában az egyes jog- és érdekvédelmi mechanizmusok – így a panaszok törvényi határidőn belüli intézményvezetői vizsgálata – a pandémia indukálta rendkívüli helyzetben még nagyobb jelentőséggel bírnak.

Álláspontom szerint az ügyben érintett károsodott lakóépület állagának helyreállítása, mint a támogatott lakhatás szolgáltatás tárgyi feltételének biztosítása, a fenntartói kötelezettség körébe tartozik, annak több éves elhúzódása az érintett fogyatékosággal élő személyek vonatkozásában ugyancsak alapvető joggal összefüggő visszásságot okozott.

8. Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásságok orvoslása, illetve jövőbeni bekövetkezésük megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 32. §-a alapján felkérem a *Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgatóját*, hogy
 - a.) támogassa az ügyben érintett Lakóotthon épülete leromlott állapotának mielőbbi helyreállítását, különös tekintettel a fogyatékos lakók és a Lakóotthon munkatársainak egészségi állapotának védelmére;
 - b.) a jelentésem tartalmát ismertesse a fenntartásába tartozó valamennyi Intézmény munkatársával;
2. az Ajbt. 32. §-a alapján felkérem az *Intézmény vezetőjét*, hogy fordítson kiemelt figyelmet – szakmai protokollok és eljárásrend kidolgozásával, belső szakmai továbbképzések tartásával – arra, hogy a bántalmazás bármely formája a fenntartásában működő intézményekben a jövőben ne fordulhasson elő, ezzel lehetővé téve az Intézmény munkatársai számára egy esetleges bántalmazás felismerését, adekvát szakmai megítélhetőségét.

Budapest, 2022. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos